

Leernetwerk programmatisch toetsen: portret opleiding Voeding & Diëtetiek Hogeschool van Amsterdam



Eline den Tuinder (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)
Freek Morren (Hogeschool van Amsterdam)
Marlies de Vos (Hogeschool Utrecht)
Tamara van Schilt-Mol (Hogeschool Arnhem en Nijmegen)



Voorwoord

Deze portretten zijn gebaseerd op interviews die afgenomen zijn met de deelnemers van het landelijk leernetwerk programmatisch toetsen tussen mei 2021 en juli 2022. Elk portret vertegenwoordigt één en soms meerdere opleidingen die programmatisch toetsen aan het ontwikkelen of aan het implementeren zijn. En elk portret laat een momentopname zien, het geeft weer hoe ver een opleiding op dat moment was in de ontwikkeling of implementatie van programmatisch toetsen. Met de portretten willen we inzicht geven in de keuzes die opleidingen maken wanneer ze programmatisch toetsen inzetten of willen inzetten, om zo andere opleidingen te helpen of te inspireren. In de portretten zijn er dan ook geen goede of foute keuzes, het zijn voorbeelden van programmatisch toetsen in het hbo.

Refereren naar dit document kan op de volgende wijze:

Den Tuinder, E., Morren, F., De Vos, M., Van Schilt-Mol, T. (2022, januari), *Leernetwerk programmatisch toetsen: portret opleiding Voeding & Diëtetiek Hogeschool van Amsterdam 2022*, Landelijk leernetwerk programmatisch toetsen, https://lerenvantoetsen.nl/portret_HvA_Voeding-Dieteriek_onderlegger/

Waarom is er gekozen voor programmatisch toetsen?

Na de accreditatie is de opleiding in 2019 begonnen met een uitgebreide verkenning op tal van vlakken die een rol spelen in het onderwijs. Enkele voorbeelden hiervan zijn 21^e-eeuwse vaardigheden, het betrekken van de beroepspraktijk in het onderwijs en een experimentele leeromgeving. Dit heeft de opleiding niet alleen in het hoger onderwijs verkend, maar ook in het middelbaar en primair onderwijs, om te kijken wat er allemaal gebeurt en wat ontwikkelingen zijn waarmee zij als opleiding rekening kunnen houden. Hiervoor zijn er veel gesprekken met studenten gevoerd en zijn ontwikkelingen in het werkveld in kaart gebracht. Hier kwamen vervolgens 10 pijlers uit voor het onderwijs waarmee zij als opleiding rekening willen houden. Op nummer 1 staat flexibiliteit. Hierbij wil de opleiding studenten graag een persoonlijk leerpad bieden met keuzes binnen de modules in de opleiding. Uiteindelijk vond de opleiding programmatisch toetsen het beste bij de wensen voor flexibiliteit en een persoonlijk programma passen, omdat studenten op deze manier zelf kunnen bepalen wanneer zij een bepaalde leeruitkomst behalen. Verder sluit programmatisch toetsen aan bij de wensen van de opleiding voor het onderwijs omdat programmatisch toetsen voor meer eigenaarschap zorgt en het leren centraal stelt. De opleiding ziet toetsen als een geïntegreerd onderdeel van het onderwijs, waarbij het toetsmoment wordt gebruikt om van te leren, en niet om het geleerde te toetsen.

Wat zijn de beoogde leerresultaten van de opleiding?

De opleiding leidt studenten op tot voedingsprofessionals zoals diëtisten, gezondheidsbevorderaars, specialisten duurzaamheid, productontwikkelaars, kwaliteitsmanagers en dergelijke. In het landelijk opleidingsprofiel staan zeven beroepscompetenties centraal: (1) vakinhoudelijk handelen, (2) communicatie, (3) onderzoek, (4) samenwerking, (5) ondernemerschap & marketing, (6) management en (7) professionaliteit. De opleiding heeft de beroepscompetenties vertaald naar 25 leeruitkomsten, geformuleerd op drie niveaus: (1) propedeuse, (2) hoofdfase en (3) werkveld-bekwaam. In de hoofdfase van de opleiding (jaar 2 en 3 samen, 90 EC) komen de leeruitkomsten terug in de modules die studenten kunnen volgen. Studenten kunnen zelf kiezen in welke richting zij zich willen specialiseren aan de hand van deze modules. In totaal zijn er 11 modules, waarvan de student er 6 kiest. Deze 6 modules zijn verdeeld over 3 semesters waarvoor in totaal 1,5 tot 2 jaar staat. Per semester staan er 2 modules centraal waarbij er afsluitend een portfolio-assessment plaatsvindt (30 EC). Per module staan er twee tot drie module-specifieke leeruitkomsten centraal.

Hiernaast zijn er 11 module-overstijgende leeruitkomsten in de hoofdfase waarmee het totaal aantal leeruitkomsten op 25 uitkomt. Per semester werken de studenten aan +/- drie module-overstijgende leeruitkomsten. Naast de modules volgen de studenten ook de overstijgende e-learnings Onderzoek 2 en Voeding & welvaartsziekten; deze volgen alle studenten gedurende 1,5 jaar hoofdfase. Hiernaast volgen de studenten een halfjaar een minor; deze kunnen zij ook invullen door extra modules binnen de opleiding te volgen.

Figuur 1

Studieprogramma jaar 1 t/m 4

JAAR 1	SEMESTER 1	ECTS	SEMESTER 2	ECTS
	Portfolio assessment 1	14	Portfolio assessment 2	14
	Project Voeding voor de stad 1 Nutrition/Food science	16	Project Voeding voor de stad 2 Nutrition/Food science	16
	THEMA'S • Gezond opgroeien • Vitaal ouder worden		THEMA'S • Duurzaam ontwerpen • Duurzaam ouder worden	
JAAR 2	SEMESTER 1	ECTS	SEMESTER 2	ECTS
	Portfolio assessment 3	30	Portfolio assessment 4	30
	► Keuzemodule 1 ► Keuzemodule 2 ► Overstijgende leeruitkomsten		► Keuzemodule 3 ► Keuzemodule 4 ► Overstijgende leeruitkomsten	
	Per semester een combinatie van twee modules + werken aan module-overstijgende leeruitkomsten		Per semester een combinatie van twee modules + werken aan module-overstijgende leeruitkomsten	
MODULES JAAR 2 & 3	• Food & Lifestyle • Food & Care • Food & Taste		• Food & Health promotion • Food & Design • Food safety & Quality	
	• Food & Cure (1 en 2) • Food & Sport		• Food & Entrepreneurship • Food & Media	
JAAR 3	SEMESTER 1	ECTS	SEMESTER 2	ECTS
	Portfolio assessment 5	30	▶▶▶ MINOR ▶▶▶	30
	► Keuzemodule 5 ► Keuzemodule 6 ► Overstijgende leeruitkomsten			
	Per semester een combinatie van twee modules + werken aan module-overstijgende leeruitkomsten			
JAAR 4				ECTS
	Portfolio assessment 6			60
	► Vier projecten van 15 ECTS			
	Vrij in te vullen eenheden van 15 ECTS-werken aan leeruitkomsten gekoppeld aan eindcompetenties via werken/onderzoek in de praktijk			

Welke plek heeft de body of knowledge gekregen?

Elke module is gekoppeld aan een vakinhoudelijk aspect, waarbij per module de wijze waarop het kennisaspect aangeboden wordt verschilt, bijvoorbeeld in de vorm van kennisclips of inhoudelijke colleges. Het is de bedoeling dat de studenten de kennis toepassen in de datapunten; in de beoordelingsrubric van de datapunten is het verwerken van kennis binnen het product een criteria.

Welke datapunten zijn er?

In de hoofdfase van de opleiding verzamelen de studenten datapunten bij de verschillende modules die zij zelf hebben gekozen en de overstijgende e-learnings Onderzoek 2 en Voeding & welvaartsziekten. Hierbij gaat het om module-specifieke leeruitkomsten en module-overstijgende leeruitkomsten. Meestal zijn module-overstijgende leeruitkomsten geïntegreerd in een module en gekoppeld aan een datapunt. Hierdoor werken de studenten dus automatisch aan een module-overstijgende leeruitkomst. De studenten verzamelen de datapunten met bijbehorende feedback in hun eigen HvA OneDrive en plaatsen deze in hun portfolio op Brightspace. De opleiding gaat werken met een nieuwe tool voor een overstijgend portfolio zodat de groei van de studenten zichtbaar

wordt. Nu is het nog aan de studenten zelf om de overkoepelende voortgang inzichtelijk te maken voor de docenten.

Per module zijn er vier tot zes datapunten waarbij het soort datapunten verschilt. Zo betreffen datapunten zowel groeps- als individueel werk en zijn er vaste en flexibele datapunten. Studenten kunnen zelf bewijsmateriaal inzetten voor leeruitkomsten om feedback op hun ontwikkeling te krijgen, mits dit bewijsmateriaal voldoet aan de VRAAK-criteria (Variatie, Relevantie, Authenticiteit, Actualiteit en Kwaliteit). In figuur 2 zijn vaste en flexibele datapunten te zien voor de twee module-overstijgende leeruitkomsten behorende bij de competentie onderzoek.

Figuur 2

Module-overstijgende leeruitkomsten en datapunten competentie onderzoek

Onderzoek	
8. Je formuleert een onderzoeksvraag en selecteert de meest geschikte onderzoeks- en dataverzamelingsmethode(n). Je voert op systematische wijze onderzoek uit, analyseert data, presenteert de belangrijkste resultaten en vertaalt dit naar een advies, ontwerp of een ander beroepsproduct. (Stem af met je moduledocent of je hier binnen je module aan kan werken)	Vast datapunt: E-learning kwalitatief onderzoek, kwantitatief onderzoek en wetenschapscommunicatie (badges voor deze onderdelen), en... Flexibel datapunt: toepassing onderzoek in modules d.m.v. onderzoek doen, met bijbehorende onderzoeksrapportage (artikel)/presentatie of pitch/abstract
9. Je voert een wetenschappelijke literatuurstudie uit op systematische wijze waarbij je kritisch kijkt naar de literatuur. Je vat hierbij de kern van de literatuur samen en vertaalt dit naar een advies of een ander beroepsproduct. (Hier kun je aan werken bij Food & Cure 1 en Food & Care, mogelijk ook bij andere modules)	Vast datapunt: E-learning onderzoek onderdeel literatuuronderzoek, en onderdeel wetenschapscommunicatie (badge voor deze onderdelen, en... Flexibel datapunt: het doen van een literatuurstudie binnen een van de modules, met bijbehorende rapportage hiervan in de vorm van een abstract/artikel/pitch/poster/factsheet

Er zijn een aantal eisen/voorwaarden voor de datapunten:

- Inhoudelijk bewijsstuk (individueel of deels gefilterd uit groepsproduct)
- Indien een datapunt een groepsproduct is, dienen de studenten hun individuele bijdrage aan te tonen
- Reflectie volgens systematiek (bijvoorbeeld STARR, PDCA)
- Rijke feedback van betrokkenen (door docenten, met behulp van rubric)

Het geheel aan datapunten kan bestaan uit tussenproducten of eindproducten voor de beroepspraktijk, datapunten waarin de student reflecteert op het proces en datapunten gekoppeld aan inhoudelijke modules (bijvoorbeeld het afronden van een e-learning, een essay, podcast, artikel en dergelijke). Hierop krijgt de student aan de hand van een rubric feedback van medestudenten, docenten, opdrachtgevers, de coach of iemand uit de persoonlijke omgeving van de student. Per leeruitkomst is er een rubric samengesteld op drie niveaus (onvoldoende, voldoende en goed). Bij module-overstijgende leeruitkomsten wordt er gebruik gemaakt van dezelfde rubrics voor verschillende modules, bij module-specifieke leeruitkomsten is dit niet het geval. De studenten nemen de ingevulde rubrics op in hun portfolio en gebruiken deze om te bewijzen dat ze binnen de verschillende leeruitkomsten op voldoende niveau zitten. Tevens schrijven de studenten zelfreflecties als onderdeel van de datapunten en nemen ze een reflectie op in hun portfolio over hun ontwikkeling.

Hoe worden studenten begeleid?

De studenten worden ingedeeld in een klas, waarbij twee klassen samen één team vormen (50-55 studenten). Deze teams worden in de propedeusefase al gevormd waarbij elk team vier jaar lang over dezelfde coaches en docenten beschikt. Binnen deze teams ontwikkelen studenten

studievaardigheden zoals leren studeren, zelfregie, plannen, werken aan datapunten en dergelijke. Per week is er twee uur professionaliseringstijd ingeroosterd voor de studenten. Studenten reflecteren op waar ze staan en wat ze nog moeten doen; de professionaliseringstijd is bedoeld om hiermee aan de slag te gaan. Hiernaast treffen ze hier hun professionele ontwikkelingscoach voor twee ontwikkelgesprekken per semester. Een student krijgt per jaargang één professionele ontwikkelingscoach toegewezen voor het begeleiden van het leerproces, ontwikkelgesprekken, feedback en meer persoonlijke gesprekken. Dit kan vier jaar lang dezelfde coach zijn, maar afhankelijk van modulekeuze, persoonlijke omstandigheden en uitval in de propedeuse kan een student gedurende de opleiding van coach (moeten) wisselen. De opleiding ziet de ontwikkelgesprekken als low-stake momenten, waarbij de studenten hun professionele ontwikkeling op de verschillende leeruitkomsten en competenties met hun coach bespreken. De coach geeft feedback op de ontwikkeling van de student binnen de competenties en mogelijk op datapunten bij de leeruitkomsten binnen de competenties samenwerking en/of professionaliteit. Aan het eind van het ontwikkelingsgesprek formuleert de student gezamenlijk met de coach concrete actiepunten voor de ontwikkeling van de student. De student schrijft een samenvatting van het gesprek inclusief de geformuleerde actiepunten en plaatst dit in het portfolio op Brightspace (dit is geen datapunt). Tijdens het tweede ontwikkelgesprek geeft de coach een advies over de voortgang van de student dat bindend is richting het wel of niet opgaan voor het moment waarop de high-stake beslissing genomen wordt: groen (je gaat goed), oranje (je moet nog veel doen, twijfelachtig) of rood (je komt nog niet in aanmerking voor het eerste assessment moment). Wanneer studenten nog niet op voldoende niveau zijn, leveren ze hun portfolio later in voor de high-stake beslissing.

Wanneer studenten naar een datapunt toewerken, reflecteren zij ook op wat dat betekent voor hun eigen ontwikkeling. Hierbij begeleidt de moduledocent de studenten. De moduledocent kijkt hierbij per leeruitkomst of de student al feedback heeft ontvangen en geeft feedback op de datapunten van de student binnen de module aan de hand van een analytische rubric per leeruitkomst. Op deze manier blijven de studenten doorwerken aan hun ontwikkeling. Naast de feedback van de docent ontvangen de studenten ook feedback op hun datapunten van medestudenten, opdrachtgevers en/of iemand uit de persoonlijke omgeving van de student aan de hand van de rubric. De ontvangen feedback nemen de studenten op in hun portfolio.

Hoe wordt de beslisfunctie van programmatisch toetsen ingevuld?

Op basis van het portfolio-assessment aan het eind van het semester wordt de high-stake beslissing genomen (30 EC). Studenten krijgen hiervoor twee kansen per semester. Het portfolio-assessment in de hoofdfase gaat per semester over de leeruitkomsten van de twee, door de student gekozen modules en module-overstijgende leeruitkomsten. Hierbij gaat het om 8 tot 12 leeruitkomsten.

Er zijn een aantal randvoorwaarden voor het portfolio-assessment. Zo moet de student twee ontwikkelingsgesprekken hebben gevoerd met de professionele ontwikkelingscoach en de gespreksverslagen hierover moeten opgenomen zijn in het portfolio op Brightspace. Tevens moet de student aan alle module-specifieke leeruitkomsten hebben gewerkt en aan minimaal drie module-overstijgende leeruitkomsten. Hiernaast reflecteert de student op de ontwikkeling binnen de beroepscompetenties. De student moet via minimaal twee datapunten aan alle leeruitkomsten hebben gewerkt en daarvan de rubrics inclusief feedback van de docent opnemen in het portfolio. Hierbij dient minimaal één van de datapunten bij een leeruitkomst met een voldoende beoordeeld te zijn.

Twee examinatoren, een docent en de eigen coach van de student, beoordelen afzonderlijk van elkaar het portfolio. De examinatoren beslissen tijdens het portfolio-assessment op basis van

bewijsmateriaal en feedback op de leeruitkomsten, in hoeverre de student een competentie beheerst aan de hand van een holistische rubric. In deze rubric wordt per competentie beoordeeld of de student de competentie goed (8-10 pt), voldoende (6-7 pt) of nog niet voldoende (0) beheerst. Alle te beoordelen competenties moeten op minimaal voldoende niveau zijn om het portfolio-assessment met een voldoende af te kunnen ronden en 30 EC te ontvangen. Zie tabel 1 voor het deel van de rubric voor de competentie onderzoek.

Tabel 1

Rubric portfolio-assessment competentie onderzoek

Competentie	Goed (8-10 pt)	Voldoende (6-7 pt)	Nog niet voldoende
Onderzoek: De student voert een wetenschappelijke literatuurstudie uit op systematische wijze waarbij de student de literatuur beoordeelt op betrouwbaarheid en relevantie. De student voert op systematische wijze kwantitatief/kwalitatief/ontwerp onderzoek uit passend bij de onderzoeksvraag. De student verwerkt de gegevens en past geschikte methoden voor het analyseren van de data toe. De student presenteert de belangrijkste resultaten en vertaalt dit naar een advies of een ander beroepsproduct.	Het bewijsmateriaal bij de competentie onderzoek is via een creatieve en complexe methode tot stand gekomen en voldoet geheel aan het hiernaast gestelde niveau. De student reflecteert kritisch en aan de hand van concrete voorbeelden, stelt concrete verbeterpunten op en laat zien welke concrete acties zijn ondernemen aan de hand van de feedback.	Het bewijsmateriaal bij de competentie onderzoek voldoet grotendeels aan het hiernaast gestelde niveau. De student reflecteert in grote lijnen, maar dit kan nog concreter. Ook is minder zichtbaar hoe de feedback is verwerkt.	Voldoet nog niet aan voldoende.

Indien het oordeel van de examinatoren tijdens het portfolio-assessment afwijkt, wordt er in overleg met de toetscommissie een derde examiner aangesteld om het portfolio mee te bespreken.

De examinatoren lichten tijdens het eindgesprek (na het portfolio-assessment) de beslissing toe aan de student en de student ontvangt ontwikkelingsgerichte feedback. Wanneer een student voorheen een onvoldoende kreeg voor het portfolio-assessment, maakte de student op basis van de feedback een ontwikkelplan samen met de professionele ontwikkelingscoach en een nieuwe afspraak voor het volgende portfolio-assessment. Vanaf studiejaar 2022-2023 is dit eigenlijk uitgesloten doordat studenten het portfolio op een later moment inleveren wanneer de ontwikkeling tijdens het semester onvoldoende wordt aangetoond.

In het nieuwe semester starten de studenten hun portfolio met de beoordeling van het vorige semester, inclusief de rubrics van de leeruitkomsten binnen de modules. Op deze manier tonen de studenten via het portfolio hun ontwikkeling gedurende de gehele hoofdfase aan en wordt het voor de coach duidelijk waar de student het vorige semester aan heeft gewerkt en waar de nadruk op komt te liggen in het nieuwe semester.